

Vladimir Antonov
Ph.D. (in biology)

Bhagavadgíta

Redigoval Vladimir Antonov
Z ruského originálu přeložila
Jiřina Broučková

Obsah

Předmluva	3
Sanskrtské termíny, ponechané v textu bez překladu	5
Bhagavadgíta	8
Beseda 1. Ardžunovo zoufalství.....	8
Beseda 2. Sankhjajóga.....	13
Besega 3. Karmajóga	21

Předmluva

Bhagavadgíta — neboli, v překladu ze sanskrtu, Píseň Vznešeného, je nejdůležitější částí staroindického eposu, zvaného Mahábhárata. V tomto eposu jsou popisovány události, probíhající přibližně před pěti až sedmi tisíci léty.

Bhagavadgíta je veliké filozofické dílo, které mělo v historii Indie přibližně stejnou úlohu, jakou sehrál v zemích evropské kultury Nový Zákon. V obou těchto knihách je totiž obzvlášť mohutně hlásán princip Lásky-Bhakti jako základu duchovního zdokonalování člověka. Bhagavadgíta nám také poskytuje ucelenou představu o takových základních filozofických otázkách, jako co je to člověk, Bůh, o smyslu života člověka a principech jeho evoluce.

Hlavním hrdinou Bhagavadgíty je Krišna — indický rádža, který byl v té době Avatárem — vtělením Částice Stvořitele, Který takto, Krišnovým prostřednictvím, předal lidem velkolepá duchovní ponaučení.

Filozofické pravdy jsou v Bhagavadgítě objasňovány formou dialogu mezi Krišnou a jeho přítelem Ardžunou před začátkem válečné bitvy.

Ardžuna se na tuto spravedlivou bitvu dlouho připravoval. Když se však se svým vojskem ocitá před řadami vojáků, mezi kterými poznává tváře svých příbuzných a nejlepších přátel, začne, vybidnutý k tomu Krišnou, pochybovat o svém právu zúčastnit se bitvy a dělí se o své prožitky s Krišnou.

Krišna mu vytýká: podívej, kolik lidí se tu shromáždilo, aby za tebe zemřeli! A bitva je už nevyhnutelná¹. Jak bys je mohl ty, který jsi je přivedl na smrt, teď sám na poslední chvíli opustit!? Když už ses ty — profesionální válečník — chopil zbraně, tak bojuj za spravedlivou věc! A pochop, že život každého z nás v těle, je jen krátký úsek opravdového života! Člověk není tělo, a on ani se smrtí těla neumírá. A — v tomto smyslu — nikdo nemůže zabít a nikdo ani nemůže být zabít!

Ardžuna, zaujatý těmito slovy Krišny, Mu pokládá stále nové otázky. A z odpovědí vyplývá, že cesta k Dokonalosti pochopitelně nevede přes zabíjení, ale přes lásku: lásku zpočátku k "projeveným" aspektům Boha-Absolutna, a potom i k samotnému Stvořiteli.

Krišnovy odpovědi tvoří základ Bhagavadgíty — z hlediska hloubky moudrosti a šířky záběru základních problémů — jedné z nejvelkolepějších — knih, existujících na Zemi.

Existuje několik překladů Bhagavadgíty do ruštiny. A z nich má překlad A. Kamenské a I. Manziarliho [37] tu výhodu, že je v něm nejlepším způsobem předán meditativní aspekt Krišnových výroků. Spolu s tím, je ale třeba dodat, že mnoho myšlenek textu v něm zůstalo prostě nedostatečně přeložených,

Překlad V. S. Semencova [56] je zdařilým pokusem předat veršovanou stavbu sanskrtské

¹ Předtím Krišna osobně vyjednával se špatnou stranou konfliktu a nabídl se, že bez krveprolití rozdá to, co jí nepatřilo. Ale oni odmítli. Navíc se pokusili zabít Krišnova vyslance. Ale Krišna vytvořil vizi nesčetných jednotek, které Ho hlídaly, a nepřátelé se stáhli.

Bhagavadgíty. Text skutečně plyne jako píseň. Ale při tom se v řadě případů snížila přesnost překladu.

Překlad, vytvořený společností "Vědomí Krišny", má tu přednost, že je doprovázen sanskrtským textem (konkrétně, v ruské transliteraci). Ale obsah je hrubě zkreslený.

Překlad, redigovaný B. L. Smirnovem [58] si podle záměru překladatelů nárokuje vysokou přesnost a má zároveň určitou "suchost" jazyka. Ale, tak jako jako ve všech už jmenovaných vydáních, mnohé důležité Krišnovy výroky zůstaly překladateli nepochopeny, a proto byly přeloženy nesprávně. Typickými chybami tohoto druhu jsou rozluštění slova 'Átman' jako "nejmenší z nejmenších", a ne 'nejjemnější z nejjemnějších', nebo překlad slova 'buddhi' jako "vyšší rozum", "čistá mysl" atp., a ne jako 'vědomí'. Chybám tohoto typu by se mohli vyhnout pouze ti překladatelé, kteří sami ovládli vyšší stupně jógy.

Níže je zveřejněno vydání překladu Bhagavadgíty, které vytvořil sestavitel této knihy.

Sanskrtské termíny, ponechané v textu bez překladu

Átman je hlavní podstata člověka: část mnohorozměrného organismu, přebývající v nejvyšší prostorové dimenzi a podléhající poznání (podrobněji viz v [7,11-12,14-15]).

Bráhman je Svatý Duch.

Buddhijóga je systém metod rozvíjení vědomí člověka, následující za rádžajógou.

Varny jsou evoluční stupně vývoje člověka, kterým odpovídá jeho sociální role: **šúdrové** jsou služebníci, **vajšjové** jsou obchodníci, rolníci, řemeslníci, **kšatriové** jsou vůdci a válečníci, **bráhmáni** jsou v původním smyslu slova ti, kteří dosáhli stavu Bráhmána. V Indii a řadě dalších zemí se příslušnost k varně dědila narozením, což mnozí myslitelé zpochybňovali a Bůh to popírá (viz níže).

Guny jsou termín, označující souhrn vlastností, především lidských duší. Existují tři guny: **tamas** — tupost, nevědomost, **rádžas** — energičnost, vášnivost, **sattva** — harmonie, čistota. Každý evoluující člověk musí vystoupit po těchto gunových schodech a poté jít ještě výš (o tom viz v textu). Každý si musí postupně osvojit kvality, vlastní gunám rádžas a sattva, aby mohl jít dál.

Guru je duchovní učitel.

Dharma je objektivní zákon života; předurčení, cesta člověka.

Indrije jsou chapadla, která "natahujeme" ze svých smyslových orgánů, a také mysli (manasu) a buddhi k objektům vnímání nebo přemýšlení.

Íšvara — Bůh Otec, Stvořitel, Alláh, Tao (v taoistickém smyslu slova), Prvotní Vědomí, Adibuddha.

Jóga je sanskrtským ekvivalentem slova *religion*, označujícím *spojení s Bohem, metody postupu k Němu, Splynutí* člověka s Bohem. Můžeme mluvit o józe: a) jako o Cestě a metodách náboženského rozvoje a b) jako o stavu Jednoty s Bohem (v druhém případě se toto slovo píše s velkým počátečním písmenem).

Mája je Božská Iluze: svět hmoty, který se nám zdá být samostatně existujícím.

Manas je mysl, rozum.

Mahátmá je ***Veliký Átman***, tj. člověk, který má v nejvyšší míře správně rozvinuté vědomí, evolučně zralý, moudrý člověk.

Muni je moudrý, mudrc.

Paramátman je Nejvyšší, Jednotný Božský Átman: to samé, co Íšvara.

Prakriti je kosmická hmota (v hromadném slova smyslu).

Puruša je kosmický duch (v hromadném smyslu).

Rádža je vládce, král.

Riší je mudrc.

Bhagavadgíta

Beseda 1. Ardžunovo zoufalství

Dhrítaráštra řekl:

1:1. Na poli Dharmy, na svatém poli Kuru se shromáždili ti, kdo hoří touhou utkat se v boji; avšak co dělají moji synové² a synové Pándúa, ó Sandžájo³?

Sandžája řekl:

1:2. Když rádža Durjódhána uviděl shromážděnou Pándúovskou armádu, přistoupil ke svému guru Drónovi a řekl:

1:3. Podívej, ó učiteli, jaké mohutné vojsko Pándúových synů shromáždil Drupádův syn, tvůj moudrý žák!

1:4 Jsou to bohatýři, mocní střelci, kteří jsou Bhímovi i Ardžunovi rovni v boji: Jujúdhána, Vírata i Drupáda, který řídí velký vůz,

1:5. Dhríštakétu, Cékitana, chrabrá rádža Kéši Purudžit i Kuntibhódža a Šaivíja, býci mezi lidmi,

² Dhrítaráštra a Pandu jsou předkové Kuruovců a Pánduovců, dvou bojujících rodů. Ardžuna je z poslední jmenovaného rodu.

³ Jasnovidec, vyprávějící slepému Dhrítaráštrovi o událostech na bitevním poli. Jasnovidností ho obdařil Vjása.

1:6. silný Judhámanju, nebojácný Uttamodža, syn Saubhadry, synové Drupády — všichni na velkých vozech.

1:7. Poznej také i naše vojevůdce, ó nejvyšší z dvakrát zrozených⁴, veliteli mého vojska, — poznej jejich jména:

1:8. jsi to ty sám, pane, a Bhíšma, vítězní Karna a Kripa, a také Ášvatháman, Vikarna, a Saumadattův syn,

1:9. a mnoho dalších hrdinů, obětujících životy kvůli mně, rozmanitě ozbrojených, — ti všichni jsou zkušenými válečníky.

1:10. Přesto se mi zdá naše vojenská síla nedostatečná, třebaže jí velí Bhíšma; ačkoliv ta jejich se mi zdá dostatečná, přestože je pod velením Bhímy.

1:11. A proto ať vy všichni, kdo tu stojíte na svém místě v jednotkách, i vy, velitelé, — ať všichni ochraňujete Bhíšmu.

1:12. Nejstarší z Kuruovců, slavný Bhíšma, proto, aby mu dodal odvalu, zatroubil na svoji lasturu, znějící podobně jako řev lva.

1:13. Okamžitě jako odpověď na to zahřměly lastury a činely, bubny a rohy, a jejich hřmot byl strašný.

1:14. Tehdy, stojíce na svém velkém voze, taženém bělouši, zatroubili Madháva⁵ a Pandáva⁶ na své božské lastury.

1:15. Hrišikéša⁷ zatroubil na Pančadžániju a Džanandžája — na Dévadattu⁸, a strach vzbuzující Vrikódara zadul na svůj roh.

⁴ Představitelé vyšších varn.

⁵ Toto a další jména jsou básnické přívlastky Krišny.

⁶ Toto a další jména jsou básnické přívlastky Krišny.

1:16. Král Judhištíra, syn Kunti, zatroubil na Ánantavidžáju, Nákula na Suchošu, a Sahadéva na Manipúšpaku.

1:17. A Kéšija, veliký střelec, a Šikhandi, mocný bojovník na voze, a neporazitelní Dhrítadijumna, Viráta, Satijaki,

1:18. a Drupáda a jeho synové, a syn Saubhadry, mocně ozbrojený, — všichni ze všech stran troubí na své lastury, ó pane Země!

1:19. Tento strašný řev otrásá srdci synů Dhrítaraštry, hřměním naplňuje nebe i zemi.

1:20. Když pak Pandáva, na jehož helmě byla vyobrazena opice, uviděl Dhrítaraštrovy syny, připravující se k boji, pozvedl svůj luk.

1:21. A pronesl tato slova na adresu Hrišikéši, Vládce Země:

1:22. Mezi dvěma vojsky je můj vůz, ó Neochvějný; vidím zde shromážděné válečníky, připravené k boji, se kterými se musím střetnout v této těžké bitvě;

1:23. vidím zde ty, kdo hoří touhou uspokojit proradného Dhrítaraštrova syna.

Sandžája řekl:

1:24. Když Hrišikéša uslyšel tato Ardžunova slova o Bháratovi, zastavil svůj nejlepší vůz uprostřed dvou vojsk,

1:25. ukázal na Bhíšmu, Dróna a všechny vládce země, a řekl: ó Pártho, podívej se na tyto shromážděné Kuruovce!

1:26. A Pártha uviděl stojící proti sobě otce a dědy, guru, strýce, bratrance, syny a vnuky, přátele,

⁷ Toto a další jména jsou básnické přívlastky Krišny.

⁸ Básnické přívlastky bojových lastur jmenovaných válečníků.

1:27. tchány a dávné druhy, rozdělené v nepřátelských armádách. Když Kauntéja uviděl všechny tyto příbuzné seřazené do řady, zachvátil ho hluboký soucit a zarmouceně řekl:

1:28. ó Krišno, při pohledu na moje přátele, připravené do boje a spalované touhou po bitvě,

1:29. se moje nohy podlamují a vysychá mi v krku, třese se mi tělo a vstávají mi vlasy na hlavě,

1:30. Gandíva⁹ mi vypadává z rukou, a celá moje kůže je v plamenech, nemám ani sílu stát, a točí se mi hlava!

1:31. A vidím zlověstná znamení, ó Kేశavo! Z této bratrovražedné války nevzejde nic dobrého!

1:32. Nechci vítězství, ó Krišno, ani království, ani potěšení! Království nám není k ničemu! Ó Góvindo! K čemu je potěšení nebo sám život?

1:33. Ti, kterým přejeme království, štěstí a rozkoš, — zde teď stojí připraveni k boji, vzdávající se života a bohatství, —

1:34. učitelé, otcové, synové, a také dědové, strýcové, tchánové, vnuci, švagři a další příbuzní.

1:35. Nechci je zabíjet, ačkoliv i já sám možná budu zabit, ó Madhusúdáno! Nechci, ani kdyby mi to přineslo vládu nad třemi světy¹⁰! Jak bych se k tomu mohl rozhodnout jen kvůli pozemské moci?

1:36. Jaké bychom mohli mít uspokojení ze zabití těchto Dhrítaraštrových synů, ó Džanardáno? Zabitím těchto povstalců se dopustíme velkého hříchu.

⁹ Ardžunův luk.

¹⁰ Tyto tři světy jsou prostorové dimenze Stvořitele, Bráhmana, a také i svět hmoty.

1:37. Nemůžeme zabíjet Dhrítaraštrovy syny, naše příbuzné! Jak bychom mohli být št'astni, pokud zabijeme své příbuzné, ó Madhávo?

1:38. Jestliže jejich mysli v poblouznění vášni nevidí zlo v rozbití rodinného principu a nevidí zločiny v nepřátelství k přátelům,

1:39. proč bychom to my, kteří zlo v takovém zničení vidí, nepochopili a od takového hříchu se neodvrátili, ó Džanardáno?

1:40. S rozvrácením rodu zanikají věčné kmenové obyčeje; se zničením pořádku zavládne v celém rodu bezpráví;

1:41. nastolením bezpráví se zkazí manželky rodu; ze zkaženosti manželek, ó Varšnéjo, vznikne smíšení varn!

1:42. A to smíšení připraví peklo vrahům rodu i rodu samotnému, protože jeho předkové budou slábnout z nedostatku přinášených obětí rýže a vody.

1:43. Hříchem těchto vrahů, kteří spáchali smíchání varn, budou zničeny starodávné rodové a kastovní pořádky!

1:44. A ti, kdo zničili rodové pořádky — přebývají věčně v pekle, ó Džanardáno! Tak jsme slýchali.

1:45. Běda! Z touhy zmocnit se království jsme připraveni spáchat velký hřích: chystáme se zabít své vzpurné příbuzné.

1:46. Pokud by mě, neozbrojeného a neodporujícího, zabili ozbrojení Dhrítaraštrovi synové v boji, bylo by to pro mě lehčí!

Sandžája řekl:

1:47. Poté, co Ardžuna na bitevním poli tohle řekl, klesl na sedadlo vozu, přemožen žalem. Odhodil luk a šípy.

Tak ve slavných upanišádách požehnané Bhagavadgíty, vědy o Věčném, Písma Jógy, hlásá první beseda mezi Šrí Krišnou a Ardžunou, nazvaná:
Ardžunovo zoufalství.

Beseda 2. Sankhjajóga

Sandžája řekl:

2.1. Jemu, přemoženému žalem, s očima plnýma slz, zachvácenému zoufalstvím, Madhusúdána řekl:

2:2. Odkud se u tebe vzalo v minutě nebezpečí to hanebné zoufalství, nehodné árijce, zavírající ti bránu ráje, ó Ardžuno?

2:3. Nepodléhej slabosti, ó Pártho! Setřes opovrženíhodnou zbabělost, vzmuž se, Parantapo!

Ardžuna řekl:

2:4. Ó Madhusúdáno! Jak bych mohl zamířit šípy na Bhíšmu a na Dróna — na ty, kteří jsou hodni hluboké úcty, ó Přemožiteli nepřátel?

2:5. Skutečně je lepší žít se almužnami jako žebrák, nežli zabíjet tyto velké guru! Pokud zabiji tyto vysoce uctívané guru, budu jíst jídlo, zbarvené jejich krví!

2:6. A nevím, zda by bylo pro nás lepší být poražení nebo zvítězit nad těmi, kdo stojí proti nám — Dhrítaraštrovými syny, s jejichž smrtí my sami ztratíme vůli žít!

2:7. Se srdcem prosyceným steskem, se zakaleným rozumem — už dál nevidím svou povinnost. Prosím Tě: řekni mi určitě — co je lepší? Já — Tvůj žák, Tě prosím, — pouč mě!

2:8 Nepředpokládám, že by sžíravý stesk, spalující moje smysly, uhasilo dosažení nejvyšší moci na Zemi nebo dokonce nadvlády nad bohy!

Sandžája řekl:

2:9. Obraceje se s těmito slovy k Hrišikéšovi, Gudakéša, ničitel nepřátel, řekl: "Já nebudu bojovat", — a zmlkl.

2:10. Hrišikéša, stojící mezi dvěma armádami, se s úsměvem obrátil k zoufalému a řekl:

2:11. Ty truchlíš nad tím, nad čím by se truchlit nemělo, ačkoliv říkáš moudrá slova. Ale moudří neoplakávají ani živé, ani mrtvé!

2:12. Neboť popravdě neexistovala doba, kdy jsem Já, nebo ty, nebo tito pozemští vládcové neexistovali; opravdu nepřestaneme existovat ani v budoucnu.

2:13. Tak jako ten, kdo žije v těle, prožívá dětství, dospělost a stáří, právě tak opouští jedno tělo a přechází do druhého. Silný nad tím netruchlí.

2:14. Kontakt s hmotou, ó Kauntéjo, uvrhá do chladu i do žáru, působí potěšení i utrpení: tyto pocity jsou přechodné, přicházejí a mizí. Snášej je zmužile, ó Bhárato!

2:15. Ten, koho netrápí, ó nejlepší z lidí, kdo je vyrovnaný a vytrvalý v radosti i smutku, — ten je schopen dosáhnout Nesmrtelnosti.

2:16. Věz, že dočasné, přechodné, nemá opravdové bytí; a u věčného, nepomíjivého, neexistuje nebytí! To vše rozeznávají ti, kdo pronikli do podstaty věcí a vidí pravdu.

2:17. A zapamatuj si, že nikdo nikdy nezničí Toho, Kdo prostupuje celým bytím! A nikdy Ho nepřivede k smrti! Toto Věčné a Nepomíjivé není nikomu podřízeno!

2:18. Přejichodná jsou pouze těla kohokoliv vtěleného. Ale on sám je věčný, nezničitelný. A proto — bojuj, ó Bhárató!

2:19. Ten, kdo si myslí, že může být zabit, i ten, kdo si myslí, že zabit být nemůže, — oba se stejně mýlí! Člověk nemůže ani zabit, ani být zabítý!

2:20. On nevzniká ani nezaniká; jakmile jednou získá existenci, nepřestane existovat. Protože je nesmrtelnou duší, on vůbec neumírá, když zabíjejí jeho tělo!

2:21. Kdo ví, že člověk je nezničitelná, věčná, nesmrtelná duše, — jak by mohl někdo takový zabít, ó Pártho, nebo být zabítý?

2:22. Podobně tomu, jako když člověk svlékne staré oblečení a oblékne si nové, — právě tak shazuje obnošená těla a obléká se do nových.

2:23. Zbraň ho nerozseká, oheň nespálí, voda nesmáčí, vítr nevysušuje.

2:24. Poněvadž není možné rozsekat, ani spálit, ani rozmočit vlhkostí, ani ho vysušit, jeho — nerozsekatelného, nespalitelného, nerozmočitelného, nevysušitelného.

2:25. Jeho — nevtěleného — nazývají neprojeveným, beztvarym, nepoškoditelným. Pokud to víš, neměl bys truchlit!

2:26. Dokonce i pokud bys ho považoval za věčně rodícího se a umírajícího, — i pak, ó mocně ozbrojený, se nesmíš rmoutit!

2:27. Opravdu, smrt je předurčena pro narozeného, a narození je nevyhnutelné pro mrtvého. Pro nevyhnutelné — netruchli!

2:28.- Bytosti nejsou projeveny před materiálním projevením, nejsou projeveny — po něm, ale jsou

projeveny jen uprostřed, ó Bhárato! Kvůli čemu se rmoutit?

2:29. Jedni lidé uctívají duši jako zázrak, druzí o ní jako o zázraku mluví, ale jsou i takoví, kteří, i když se o ní dozvědí, nemohou pochopit, co to znamená.

2:30. Vtělený nikdy nemůže být zabit, ó Bhárato! A proto netruchli pro žádného zabitého tvora!

2:31. A vzhledem ke své vlastní dharmě nesmíš váhat, ó Ardžuno: opravdu, pro kšátrije není nic žádoucnějšího, nežli spravedlivá válka!

2:32. Šťastní jsou, ó Bhárato, ti kšátrijové, kteří mají jako svůj úděl takovou bitvu; je to pro ně jako otevřená brána do Nebes!

2:33. Ale jestli teď ty nenastoupíš do tohoto spravedlivého boje, a odvrhneš svou dharmu a svou čest, vezmeš na sebe hřích.

2:34. A všichni žijící se dozvědí o tvé věčné hanbě. A pro slavného je hanba horší nežli smrt!

2:35. Velcí vojevůdci na bojových vozech si pomyslí, že tě strach donutil uprchnout z bitevního pole. A ty, kterého si tak vysoce vážili, se pro ně staneš opovrženímhodným.

2:36. Tvoji nepřátelé pronesou mnoho neuctivých slov až budou pomlouvat tvoji udatnost. Co by mohlo bolet víc?

2:37. Zabítý se dostaneš do ráje; jako vítěz si budeš užívat na Zemi. Povstaň, ó Kauntéjo, a buď připraven k boji!

2:38. Uznej, že jsou si rovné radost i zármutek, úspěch i nezdár, vítězství i porážka, — a zapoj se do bitvy! Tak se vyhneš hříchu!

2:39. Teď jsem ti vyložil učení sankhji o vědomí, a nyní si poslechni, jak je to možné poznat

prostřednictvím buddhijógy¹¹. Ó Pártho, buddhijóga je prostředek, s jehož pomocí můžeš rozbít pouta karmy!

2:40. Na cestě této jógy nebývají ztráty. I malý postup po této cestě zachraňuje před velkým nebezpečím.

2:41. Vůle rozhodného je zaměřena k tomuto cíli; ale pohnutky nerozhodného se neomezeně rozvětvují, ó radosti Kuruů!

2:42. Květnaté jsou řeči nemoudrých, kteří se drží písmen Véd¹², ó Pártho; oni říkají: "Kromě tohoto není nic jiného!"¹³.

2:43. Jejich myslí jsou plné tužeb, jejich nejvyšším cílem je ráj, jejich starostí je dobré převtělení, všechny jejich činnosti a obřady jsou zaměřeny pouze na dosažení uspokojení a moci.

2:44. Pro ty, kdo jsou připoutáni k rozkoším a moci, kdo jsou tím spoutáni, je nedostupná rozhodná vůle, pevně usilující o Samádhi!

2:45. Védy učí o třech gunách; povznes se nad ně, ó Ardžuno! Osvobod' se od duality¹⁴, neustále buď v harmonii, lhostejný k vlastnictví pozemského, buď pevně usazený v Átmanu!

2:46. Pro člověka, který poznal Bráhmana, nejsou Védy prospěšnější, nežli je v oblasti zatopené vodou užitečný malý rybníček!

¹¹ Buddhi jóga je systém metod pro rozvoj vědomí, které nakonec vedou ke Splynutí se Stvořitelem.

¹² Védy jsou starověké indické knihy, které určovaly pohanský světonázor Indů před Krišnou.

¹³ Tj. mimo toho, co je řečeno ve Védách.

¹⁴ Současné zaměření na pravé i falešné cíle.

2:47. Dívej se pouze na práci, a ne na zisk z ní. At' není tvou motivací zisk z činnosti! A neoddávej se nečinnosti!

2:48. Vzdáš-li se připoutanosti k odměně za svoji činnost, staneš se stejně vyrovnaným v úspěších i nezdarech, ó Džanandžájo! Jóga se vyznačuje vyrovnaností!

2:49. Nepřetržitě odstraňuj nepotřebnou činnost buddhijógou, ó Džanandžájo, nauč se ovládat sebe jako vědomí. Nešťastní jsou ti, kteří jednají jen kvůli odměně za svoji činnost!

2:50. Kdo je ponořen do práce s vědomím, nezískává už dál dobré nebo špatné následky své činnosti. Oddej se tedy józe! Jóga je umění činnosti!

2:51. Mudrci, kteří se zasvětili práci s vědomím, se osvobozují od nezbytnosti nových zrození a dosahují úplného osvobození od utrpení!

2:52. Až se ty — jako vědomí — osvobodíš ze sítí iluzí, dosáhneš lhotejnosti k tomu, co už jsi slyšel, i k tomu, co ještě uslyšíš¹⁵.

2:53. Až se osvobodíš z okouzlení Védami a upevníš se v klidu Samádhi, pak dosáhneš Jógy.

Ardžuna řekl:

2:54. Co slouží jako znamení toho člověka, jehož myšlenky jsou uklidněny, kdo se upevnil v Samádhi, ó Kéšavo? Jak mluví, jak chodí a jak sedí?

Požehnaný řekl:

2:55. Když se člověk zřekl všech smyslových tužeb, ó Pártho, a ponořený v Átmanu našel v Átmanu uspokojení, pak se nazývá stálým v moudrosti.

¹⁵ Tj. budeš mít vlastní komplexní znalosti.

2:56. Ten, jehož mysl je klidná uprostřed smutku, kdo je bez vášně uprostřed strachu i hněvu, — ten, kdo je v tom pevný, se nazývá *muni*.

2:57. Ten, kdo není připoután k ničemu pozemskému, ten, kdo při setkání s příjemným i nepříjemným nejásá, ani nepocit'uje nenávist, — ten se upevnil v opravdovém poznání.

2:58. Když, podobně jako želva, vtahující do sebe svoje nohy a hlavu, odtrhuje svoje indrije od pozemských objektů, pak dosáhl opravdového pochopení.

2:59. Od objektů smyslů, ale ne od chuti na ně se osvobozuje ten, kdo se vydal na cestu odpoutanosti; ale i chuť na ně mizí u toho, kdo poznal Nejvyšší!

2:60. Ó Kauntéjo! Vzrušené indrije uchvacují dokonce i mysl bystrého člověka, pokoušejícího se je ovládat!

2:61. Až zkrátí všechny indrije, ať vejde do harmonie, a postaví si jako Nejvyšší Cíl — Mne! Poněvadž pochopení je jen u toho opravdové, kdo ovládá svoje indrije!

2:62. Pokud se bude v mysli vracet k pozemským objektům — pak nedobrovolně znovu obnoví připoutanost k nim. Z připoutanosti se rodí přání úplně je ovládat, a z nemožnosti uspokojit taková přání — vzniká hněv.

2:63. Z hněvu pochází úplné zkreslení vnímání. Ze zkreslení vnímání je ztráta paměti¹⁶. Ze ztráty paměti je ztráta energie vědomí. Ze ztráty energie vědomí člověk degraduje.

2:64. Ale kdo zvítězil nad svými indrijemi, zřekl se tužeb i nevraživosti, oddal se Átmanu — ten získává vnitřní čistotu!

¹⁶ Vzpomínky na své předchozí úspěchy.

2:65. Po dosažení této čistoty nastává konec všem utrpením. U toho, kdo ji získal se velice brzy upevňuje vědomí¹⁷.

2:66. Rozvinuté vědomí nemůže mít nesoustředěný člověk, a neexistuje pro něho štěstí a klid. A byla by bez toho možná blaženost?

2:67. Člověku, který se poddává náporu vášní, odplouvá pryč rozum, jako když je loď odnášena bouří!

2:68. Proto, ó mocně ozbrojený, ten, jehož indrije jsou dokonale odtaženy od pozemských objektů, — ten má pravdivé pochopení!

2:69. To, co je pro všechny noc, je pro moudrého čas bdění. Ale když všichni ostatní bdí, pak přichází noc pro prozíravého muni¹⁸.

2:70. Jestliže se člověk nevzrušuje smyslnými přáními, podobně jako se oceán nevzrušuje řekami, které do něho vtékají, — takový člověk získává klid. A klidu nedosahuje ten, kdo se snaží vyplňovat svá přání.

2:71. Kdo se v takové míře zřekl přání a jde vpřed, osvobozený od vášní, ziskuchtivosti a sobectví, — jenom ten získává klid!

2:72. Takový je stav Bráhmana, ó Pártho! Kdo ho získal, ten se nezmýlil. A kdo ho dosahuje třeba až v hodině své smrti — ten získává Nirvánu Bráhmana.

Tak ve slavných upanišádách požehnané Bhagavadgíty, vědy o Věčném, hlásá první beseda mezi Šrí Krišnou a Ardžunou, nazvaná:

Sankhjajóga.

¹⁷ Tj. probíhá proces vzrůstání jeho objemu — "krystalizace".

¹⁸ To bychom neměli chápat v doslovném smyslu, ale alegoricky.

Besega 3. Karmajóga

Ardžuna řekl:

3:1. Jestliže tvrdíš, že cesta poznání převyšuje cestu jednání, ó Džanardáno, proč mě vybízíš k tak strašnému činu?

3:2. Nesrozumitelnou řečí jsi popletl mé chápání! Řekni mi jasně: jakým způsobem mohu dosáhnout blaženosti?

Požehnaný řekl:

3:3. Existují dvě možnosti rozvoje, jak už jsem řekl dříve, ó bezhříšný: jóga rozjímání a jóga správného jednání.

3:4. Člověk nedosáhne vysvobození z pout osudu odmítnutím jednání, jen pouhým zřeknutím se jednání Dokonalosti nedosáhne.

3:5. Nikdo nemůže ani na okamžik zůstat skutečně nečinný, protože je každý donucen k činnosti vlastnostmi prakriti!

3:6. Člověk, který ovládl kontrolu nad svými indrijemi, ale stále ještě pomýšlí na pozemské objekty — takový člověk sám sebe klame. Podobá se pokrytci!

3:7. Ale ten, kdo ovládl svoje indrije a svobodně vykonává karmajógu, — ten je hoden úcty!

3:8. Vykonávej správná jednání, protože činnost je lepší než nečinnost; při nečinnosti není možné podporovat ani vlastní tělo!

3:9. Světší lidé jsou zotročováni činností, pokud není vykonávána jako oběť¹⁹. Jako obětování

¹⁹ Tj. že činy se musejí vykonávat ne kvůli sobě, ale kvůli Bohu – jako akty spoluúčasti v jeho Evoluci.

Bohu — vykonávej své činy a zůstaň osvobozen od připoutaností k "pozemskému", ó Kauntéjo!

3:10. Bůh stvořil lidský druh spolu se zákonem obětavosti. Prikázal při tom: "Obětavostí vzkvetejte!" A to byste si měli přát i vy!

3:11. Svojí obětavostí uspokojte Božské — a potom uspokojí i Ono vás! Když budete jednat pro Ně, dosáhnete nejvyššího blaha!

3:12. Poněvadž Božské, uspokojené vaší obětavostí, vám sešle vše potřebné v "životě". Opravdu, zlodějem je ten, kdo na obdržené dary neodpovídá dary vlastními!

3:13. Spravedliví, živící se zbytky svých darů, obětovaných Bohu, se osvobozují od hříchů. Ale ti, kteří se starají o jídlo výhradně pro sebe, — ti se živí hříchem!

3:14. Díky jídlu rostou těla bytostí. Jídlo pochází z deště. Déšť pochází z obětování²⁰. Obětování je vykonávání správných činů.

3:15. Věz, že Bráhman uskutečňuje vyplnění osudů. A Bráhman představuje Prvotního. A Všudypřítomný Bráhman vždy v lidech podporuje jejich sebeobětování!

3:16. Ten, kdo se na Zemi neřídí zákonem obětavosti a jehož život je proto plný hříchu, kdo žije pouze kvůli smyslovým požitekům, ten žije nadarmo, ó Pártho!

3:17. Pouze ten, kdo získal radost a uspokojení v Átmanu a je šťasten pouze v Něm, pouze ten je osvobozen od pozemských povinností.

²⁰ Tj. v důsledku správného chování lidí.

3:18. On už nemá žádné povinnosti dělat či nedělat cokoli v tomto světě, a ani v jedné bytosti už nehledá záštitu pro dosažení svého cíle.

3:19. Proto bez ustání vykonávej svoje povinnosti bez očekávání odměny, neboť konáním takových činů dosahuje člověk skutečně Nejvyššího!

3:20. Vpravdě, právě takovou činností dosáhli Džanaka a další Dokonalosti! Jednej tak i ty, a pamatuj přitom na celistvost Všemohíra!

3:21. (Příčemž) to, co dělá nejlepší, to dělají i druzí: jeho příkladu následuje lid.

3:22. Neexistuje nic, ó Pártho, ve třech světech, co bych ještě musel vykonat, nebo, čeho bych Já nedosáhl, a přesto jsem stále v činnosti.

3:23. Protože, kdybych nebyl neustále činný, ó Pártho, pak by lidé všude začali následovat Mého příkladu!

3:24. Svět by byl zničen, kdybych Já nejednal! Stal bych se příčinou smíšení varn a zavinil bych zánik národů.

3:25. Kvůli vlastnímu prospěchu jedná nemoudrý, ó Bhárato! Ale moudrý člověk jedná bez touhy po zisku, ve prospěch druhých!

3:26. Moudrý člověk nesmí mást nemoudré lidi, připoutané k pozemské činnosti! Ale musí se snažit každou takovou jejich činnost uvést do harmonie se Mnou.

3:27. Všechny činnosti vycházejí ze tří gun. Ale člověk, obelstěný sebeláskou se domnívá: "Já jsem vykonávající!"

3:28. Ale ten, ó nejmocnější, kdo zná podstatu rozdělení činností podle gun a chápe, že "guny se otáčejí v gunách", — ten se osvobozuje od připoutanosti k světské činnosti.

3:29. Lidé oklamání gunami jsou připoutáni ke skutkům těchto gun. Takové lidi, jejichž pochopení ještě není úplné — moudrý člověk neznepokojuje.

3:30. Přenech řízení všech dějů Mně, a ponořený do Átmanu, osvobozený od ziskuchtivosti a sebelásky, získajíc klid, — bojuj, Ardžuno!

3:31. Ti lidé, kteří trvale následují Mé Učení, plní oddaností a osvobození do závisti, — ti nebudou nikdy svázáni svými skutky!

3:32. Ale ti šílení, kteří se rouhají Mému Učení, nenásledují ho, a nesnaží se mu porozumět, — věz, že ti jsou odsouzeni k záhubě!

3:33. Chytří lidé se snaží žít v harmonii se světem prakriti. Jsou v ní zahrnuty všechny vtělené bytosti! Z čeho tedy pochází odpor k prakriti?

3:34. Přitažlivost nebo averze k (pozemským) objektům závisí na rozmístění indrijí. Nepodléhej ani jednomu, ani druhému stavu: skutečně, tyto stavy jsou překážkami na Cestě!

3:35. Plnění vlastních povinností, třeba i těch nejskromnějších, je lepší než plnění cizích, byť i těch nejvyšších. Je lepší zakončit vtělení naplněním vlastní dharmy: cizí dharma je plná nebezpečí.

Ardžuna řekl:

3:36. Ale co tlačí člověka proti jeho vůli ke hříchu, ó Varšnéjo? Opravdu, jako by ho k němu tlačila neznámá síla!

Požehnaný řekl:

3:37. Je to sexuální vášeň, je to hněv — zplozenci guny rádžas, nenasytné mnohohříšné. Ale prostuduj je — ty největší nepřátele na Zemi!

3:38. Tak, jak bývá oheň skryt kouřem, jak bývá zrcadlo pokryto prachem, jako je zárodek obalen

plodovým obalem, — tak je všechno na světě zahaleno lidskými vášněmi!

3:39. Tímto věčným nepřítelem moudrosti je skryta i moudrost — v podobě nenasytného, jako plamen, chtění "pozemského"!

3:40. Indrije, včetně mysli, a buddhi jsou pole jeho působení. Skrze ně on, skrýváje moudrost, uvádí obyvatele těla v omyl.

3:41. A proto, ovládni indrije, ó nejlepší z Bháratů, a zkot' tak tento zdroj hříchu — nepřítele poznání a ničitele moudrosti!

3:42. Říká se, že ovládnutí indrijí je skvělé! Nejvyšší z indrijí jsou indrije mysli. Ale výše než mysl je rozvinuté vědomí. A nad rozvinutým (individuálním lidským) vědomím je On!

3:43. Až si uvědomíš, že On je nad rozvinutým (lidským) vědomím, a upevníš se v Átmanu, zabij, ó mocný, toho nepřítele v podobě nepřekonatelné touhy po pozemských blaženostech.

Tak ve slavných upanišádách požehnané Bhagavadgíty, vědy o Věčném, Písma jógy, hlásá třetí beseda mezi Šrí Krišnou a Ardžunou, nazvaná:

Karmajóga.

[Překlad knihy bude pokračovat.]